

SAŽETAK PRESUDE
LOPES DE SOUSA FERNANDES PROTIV PORTUGALA
OD 19. PROSINCA 2017. GODINE
ZAHTJEV BR. 56080/13

Država je osigurala djelotvoran regulatorni okvir i odgovarajuće mjere za zaštitu života pacijenata, ali nije ispunila svoje procesne obveze

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, portugalska je državljanka čiji je suprug umro zbog komplikacija koje su se dogodile nakon medicinskog postupka. Naime, u studenom 1997. godine, nakon operacije nosnih polipa, suprug podnositeljice obolio je od bakterijskog meningitisa, koji je otkriven tek dva dana nakon što je isti otpušten iz bolnice. Nakon određenog vremena ponovno je primljen u bolnicu zbog akutnih bolova u trbuhu i proljeva. Umro je tri mjeseca nakon operacije zbog posljedica sepse uzrokovane upalom potrbušnice i puknućem šupljeg visceralnog organa.

Podnositeljica je 1998. godine podnijela prigovor nadležnim tijelima navodeći kako od zdravstvenih ustanova u kojima se njezin suprug liječio, nije dobila nikakav odgovor niti objašnjenje zašto je došlo do iznenadnog pogoršanja zdravlja i smrti njezina supruga. Generalni zdravstveni inspektor pokrenuo je istragu nakon čega je, 2006. godine, pokrenut disciplinski postupak protiv jednog od liječnika. Međutim, ovaj postupak je prekinut do donošenja odluke u kaznenom postupku koji je pokrenut 2002. godine. Navedeni kazneni postupak završio je 2009. godine presudom kojom je liječnik oslobođen optužbi za kazneno djelo nesavjesnog liječenja. Regionalni disciplinski odbor Liječničke komore odlučio je ne poduzimati daljnje radnje u disciplinskom postupku zaključivši da nema dokaza o liječničkoj pogrešci ili nemaru. Podnositeljica je pokrenula i parnični postupak za naknadu štete 2003. godine, ali je presudom od 2012. godine njezin tužbeni zahtjev odbijen, i tu je presudu 2013. godine potvrdio Visoki upravni sud.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 2. Konvencije, podnositeljica zahtjeva je prigovorila da je smrt njezina supruga rezultat krajnje nepažnje liječnika i nesavjesnog liječenja. Također je prigovorila da su nadležna tijela, pred kojima su se vodili disciplinski, kazneni i parnični postupak, propustila utvrditi točan uzrok naglog pogoršanja zdravlja i smrti njezina supruga, kao i da su navedeni postupci trajali nerazmjerno dugo.

U presudi od 15. prosinca 2015. godine Vijeće suda je utvrdilo da je došlo do povrede materijalnih i postupovnih odredbi članka 2. Konvencije. Vlada je podnijela zahtjev za podnošenje slučaja Velikom vijeću, sukladno članku 43. Konvencije, koji je zahtjev odobren 2. svibnja 2016. godine.

OCJENA SUDA

Članak 2. (materijalne odredbe)

Sud je najprije istaknuo da članak 2. Konvencije zahtijeva od država ne samo da se suzdrže od "namjernog" lišenja života, nego i da poduzmu odgovarajuće mjere kako bi zaštitili živote pojedinaca unutar svoje nadležnosti. U kontekstu zdravstvene zaštite, države imaju pozitivnu obvezu osigurati djelotvoran regulatorni okvir koji će obvezati zdravstvene ustanove, bilo privatne ili javne, da usvoje odgovarajuće mjere za zaštitu života pacijenata. Ukoliko je država ispunila navedenu obvezu uspostavljanja regulatornog okvira koji osigurava visoki profesionalni standard među zdravstvenim djelatnicima, ista ne može biti odgovorna za nemar ili pogrešku zdravstvenih djelatnika pri liječenju pacijenata u smislu članka 2. Konvencije. Osim toga, sama činjenica da je regulatorni okvir manjkav nije dovoljna da bi dovela u pitanje povredu članka 2., nego mora postojati uzročna veza između tog nedostatka i nastanka štete kod pacijenta.

Sud je, pozivajući se na svoju sudsku praksu, naglasio kako do povrede članka 2. može doći u slučajevima kada je podnositeljima zahtjeva uskraćen pristup odgovarajućoj liječničkoj skrbi zbog strukturalnih nedostataka u zdravstvenom sustavu tužene države. (vidi [Mehmet Şentürk i Bekir Şentürk protiv Turske](#), [Asiye Genç protiv Turske](#), [Elena Cojocararu protiv Rumunjske](#) i [Aydoğdu protiv Turske](#)).

Nadalje, Sud je utvrdio da obveza države u reguliranju zdravstvenog sustava mora biti shvaćena u širem smislu, odnosno podrazumijeva dužnost države da osigura učinkovito funkcioniranje regulatornog okvira kroz implementaciju, nadzor i izvršenje. Sukladno ovom širem tumačenju, u iznimnim okolnostima može se utvrditi odgovornost države za povredu materijalnih odredbi članka 2. Konvencije zbog djela i propusta zdravstvenih djelatnika, i to u slučaju kada je život pacijenta svjesno i namjerno ugrožen uskraćivanjem pristupa hitnom liječenju, te u slučaju kada sustavne i strukturalne nepravilnosti u provođenju zdravstvenih usluga dovode do toga da je pacijentu u životnoj opasnosti uskraćen pristup hitnom liječenju, a vlasti nisu poduzele potrebne mjere za sprječavanje tog rizika premda su znale ili su trebale znati za postojanje istog. Da bi postojala odgovornost države, moraju se kumulativno ispuniti sljedeći kriteriji: (i) djela i propusti pružatelja zdravstvene skrbi moraju prelaziti puku liječničku pogrešku ili nemar, u smislu da su zdravstveni djelatnici, suprotno svojim profesionalnim obvezama, uskratili hitnu medicinsku pomoć pacijentu unatoč tome što su bili potpuno svjesni da je život osobe ugrožen ukoliko se takva pomoć uskrati; (ii) nepravilnost mora biti sustavna ili strukturalna kako bi se mogla pripisati državnim vlastima; (iii) mora postojati veza između te nepravilnosti i štete koju je pacijent pretrpio; i (iv) nepravilnost mora biti posljedica propusta države da ispuni svoju obvezu pružanja regulatornog okvira u gore navedenom širem smislu.

Sud je utvrdio da u konkretnom slučaju nije bilo dovoljno dokaza o uskraćivanju zdravstvene zaštite, sustavnoj ili strukturalnoj nepravilnosti u pružanju zdravstvenih usluga niti da postupanje zdravstvenih djelatnika nadilazi liječničku pogrešku ili nemar. Sud je također istaknuo kako nije ovlašten preispitivati je li liječnička procjena zdravstvenog stanja sada preminulog pacijenta bila ispravna ili ne, jer je utvrđivanje činjenica u nadležnosti domaćih tijela. S tim u vezi, Sud je primijetio da u domaćem postupku niti sudovi niti disciplinska tijela nisu utvrdila pogrešku u liječenju supruga podnositeljice. Zadaća je ovog Suda bila ocijeniti primjerenost mehanizama koji su bili na raspolaganju podnositeljici kako bi se predmetni slučaj ispitao. S obzirom na detaljna pravila i načela utvrđena u zakonodavstvu i

praksi tužene države, Sud je utvrdio da mjerodavni regulatorni okvir nije imao nikakve nedostatke u pogledu obveze države da štiti pravo na život supruga podnositeljice zahtjeva.

Sijedom navedenoga, nije došlo do povrede materijalnih odredbi članka 2. Konvencije.

Članak 2. (postupovne odredbe)

Veliko vijeće ponovilo je da postupovne obveze države iz članka 2. u kontekstu zdravstvene zaštite zahtijevaju, između ostalog, da države uspostave učinkovit i neovisan pravosudni sustav kako bi se utvrdio uzrok smrti pacijenata i eventualna odgovornost zdravstvenih djelatnika.

Nadalje, Veliko vijeće je naglasilo da navedeni postupci moraju ne samo postojati u praksi, nego i biti učinkoviti u provedbi, osobito u smislu dovršetka postupka u razumnom roku. Hitno ispitivanje slučajeva koji se tiču nesavjesnog liječenja važno je ne samo za pacijenta koji je pogođen tim postupanjem, nego i za sigurnost svih korisnika zdravstvenih usluga. U konkretnom slučaju, Sud je zaključio da je trajanje svih triju domaćih postupaka u predmetu podnositeljice zahtjeva (disciplinski, kazneni i građanski) bilo nerazmjerno dugo.

Osim toga, istraga koja se provodi u ovakvim složenim medicinskim slučajevima ne može se ograničiti samo na izravni uzrok smrti pacijenta. U slučaju kada se radi o nizu događaja koji su uslijedili nakon jednog medicinskog postupka koji je mogao uzrokovati smrt pacijenta, što je u konkretnom slučaju bila operacija nosnih polipa tijekom koje je pacijent navodno zadobio bakterijsku infekciju, od domaćih vlasti se očekuje da provedu temeljitu i sveobuhvatnu istragu o tom pitanju. U predmetnom postupku takva istraga nije provedena. Domaći sudovi, umjesto provođenja istrage svih događaja kao cjeline, istima su pristupili kao pojedinačnim medicinskim incidentima, ne obraćajući posebnu pozornost na njihovu međusobnu povezanost. Dakle, domaći pravni sustav, suočen sa spornim slučajem nesavjesnog liječenja koji je rezultirao smrću supruga podnositeljice zahtjeva, nije uspio osigurati odgovarajući i pravodobni odgovor u skladu s postupovnom obvezom države prema članku 2. Konvencije.

Sijedom navedenoga, došlo je do povrede postupovnih odredbi članka 2. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

23.000 eura na ime neimovinske štete

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.